

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs: 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie: Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

OVER HET IN EIGENDOM VERWERVEN VAN PASTORIJEN DOOR KERKFABRIEKEN

Het antwoord op de vraag, of een pastorijs aan een kerkfabriek kan toebehooren, lijdt geen de minste twijfel: het is bevestigend.

De kerkfabriek, als openbare instelling, is een morele persoon die de burgerlijke rechtspersoonlijkheid geniet, en heeft de bekwaamheid om te bezitten, in eigendom te verkrijgen, te vervreemden. Derhalve kan een kerkfabriek een eigen pastorijs bouwen, er een kopen, verkopen, enz.

Indien er dan toch een zekere verwarring en betwisting bestaat omtrent de al of niet mogelijkheid voor een kerkfabriek eigenares te worden van een pastorijs, komt zulks én omwille van het speciaal begrip dat het woord pastorijs dekt, én omwille van de bijzondere natuur van de genationaliseerde pastorijs, waarover we het dadelijk meer uitvoeriger zullen hebben.

Het begrip pastorijs wordt omschreven als: het gebouw dat door de gemeente verplicht en kosteloos tot woonst van de bedienaar van de eredienst ter beschikking dient te worden gesteld. Waar dan die plicht op de gemeente berust, en de kerkfabriek daartoe geenszins gehouden is, wordt door sommige auteurs (w.o. Damoiseaux, *Traité élem. de l'administr. des fabr. d'église*, 2e ed. 1930; id, in Nederlandse vertaling, 3e ed., 1943) voorgestaan dan een pastorijs als pastorijs — zie de omschrijving hierboven — nooit kan verworven worden door een kerkfabriek, noch ten kosteloozen noch ten bezwarenden titel (*Dam*, nr 400, 993, 994) noch door verjaring (nr 996)... doch wel als private woonst (nr 996). Het is een woordenspel, dat in geen geval afbreuk kan doen aan het recht van een kerkfabriek om een als pastorijs geschikt gebouw in eigendom te verwerven; een woordenspel echter dat althans in zoverre van belang is, als daarmede te besluiten valt tot de blijvende verplichting van de gemeente tot het uitkeren van een vergoeding aan de bedienaar van de eredienst, zelfs na de eigendomsverwerving door de kerkfabriek van een pastorijs. Inderdaad, vermits de kerkfabriek niet verplicht is haar pastoor een woonst te verschaffen, kan zij, wanneer zij dit wel doet, daarvoor een pacht van hem vorderen en hem desgevallend zelfs het goed ontszeggen; zodat de kerkbedienaar begrijpelijkerwijze ge-

rechtigd blijft om zich tot de gemeente te wenden ten einde de woonstvergoeding te vragen waarop hij recht heeft.

Wat anderzijds de genationaliseerde pastorijsen betreft en de vraag of deze aan de kerkfabrieken kunnen toekomen, is een duidelijker en omstandiger antwoord gevegd.

De historiek van die nationalisatie (L. Bon, *Législation des Paroisses en Belg.*, Brussel, 1842) leert ons, hoe in Frankrijk, te beginnen met een decreet van 2 November 1789, de kerkelijke erfgoederen (waaronder de pastorijsen) ter beschikking van de staat werden gesteld, onder verplichting voor dezelve « op behoorlijke wijze te voorzien in de kosten van de eredienst, het onderhoud van zijn bedienaars, en de ondersteuning van de armen ». Het eerste decreet van de Conventie, eerste revolutionnair bewind van de Franse Omwenteling, van 13 brumaire j. II (3 November 1793) is er nogmaals een bekrachtiging van. De verbeurd-verklaarde godderen werden deels verkocht, deels door en voor de staat beheerd. Bij decreet van 9 vendémiaire j. IV (1 October 1795) worden onze gewesten bij Frankrijk ingelijfd. En alhoewel het decreet van 1789 op de nationalisatie van de kerkelijke erfgoederen hier te lande niet werd afgekondigd, worden de schikkingen ervan toch volkomen toepasselijk geacht en nageleefd. Het Franse staatsrecht werd immers het onze, en die decretale beschikkingen waren er voor onze gebieden door voorzien. Wanneer Bonaparte, na het Directoire, door de staatsgreep van 18 brumaire j. VIII (8 November 1799) aan het bewind komt en het Consulaat een aanvang neemt, krijgen de zaken een andere wending. Vooral sinds het Concordaat dat hij, tot herstel en regeling van de Katholieke eredienst, met het Vaticaan sluit (afgekondigd in Frankrijk door de wet van 18 germinal j. X, 8 April 1802).

De bijzonderste bepaling, voor zover het deze studie aanbelangt, is vervat in artikel 72 van de wet waardoor « de pastorijsen en aanpalende hovingen die nog niet werden vervreemd zullen terug gegeven worden aan de pastoors en bedienaars van de bijkerken; bij ontstentenis van deze pastorijsen zijn de gemeenteraden

gemachtigd om hen een woonst en een hof te bezorgen ».

Wanneer dan, op grond van deze wetsbeschikking die de pastorijen terug gaf aan de bedienaars van de eredienst (laat ons hierdoor verstaan de kerkfabrieken, welke op het ogenblik van het concordaat nog niet ingericht waren), sommige kerkfabrieken in geval van eigendomsbetwisting het hebben gewaagd de pastorijen in rechte voor hen op vorderen, dan heeft, na een aanvankelijke inwilliging van deze eisen, een sinds 1878 tot op heden stevig gevestigde rechtspraak telkenmale gevonnist dat die geconfiscieerde goederen door de hoger aangehaalde wet van 18 germinal j. X aan de gemeenten werden afgestaan en door de gemeenten *slechts ten precainen titel* aan de kerkfabrieken in gebruik werden gegeven; dat dit de betekenis is van de woorden « teruggeven... » door de wet gebezigd, die geenszins een beschikking over de eigendom van die pastorijen insloten. Er wordt door de rechtspraak voor deze zienswijze hoofdzakelijk gesteund op de adviezen van de Franse Staatsraad, inzonderheid op deze van 3 nivôse j. XI (23 December 1802) en 2 pluviôse j. XIII (22 Januari 1805) die, alhoewel slechts administratieve beschikkingen zijnde, toch kracht van wet hebben gekregen. Die adviezen behelzen dat de pastorijen, welke ingevolge de wet van 18 germinal j. X teruggegeven werden aan de pastoors en kerkbedienaars, door dezelfde wet in eigendom waren overgedragen aan de gemeenten (Cass. 28-3-1878, Pas. 1878-I-146, met advies van Adv. Gen. Mesdach de ter Kiele; Cass. 3-5-1879, Pas. 1879-I-246; meer in het bijzonder wat pastorijen betreft: Brussel 25-5-1880, Pas. 1880-II-339; id. 26-7-1884, Pas. 1884-II-379; id. 12-2-1887, Pas. 1887-II-126; id. 18-3-1903, Pas. 1903-II-311; en de overwegingen van de recente arresten: Luik 14-11-1933, Jur. Cour de Liège 1934-49; Brussel 14-5-1938, Pas. 1938-II-113; Cass. 6-11-1940, Pas. 1940-I-279). Die stelling wordt ten andere bijgetreden door de meerderheid der auteurs (*pro*: Giron, Dictionn., V°, Eglise, nr 23; Vauthier, *Précis de Dr Administratif*, nr 225 en vlg.; Bouchery G., *Condition Juridique des Presbytères*, Paris 1902, Thèse pg. 35 en vlg.; Pand. Belg., V°, Fabrique d'Eglise; Rép. Pr. Dr. belge, V°, Cultes; *contra*: Van Hove, *Les fabr. d'église et le temporel du culte cathol. en Belgique*; Damoiseaux, op. cit., nrs 245-248).

Door hen die deze mening niet delen worden zeker ernstige argumenten aangevoerd. Overigens, de rechtspraak was sinds het Cassatie-arrest van 20-7-1843; Pas. 1943-I-237, meer dan 30 jaar lang in deze zin gevestigd dat de pastorijen aan de kerkfabrieken waren teruggeschonken door de wet van 18 germinal j. X (cf. ook Gent, 3-2-1840, Pas. 1840-II-42; id., 8-5-1946, Pas. 1846-55-196; Luik, 2-8-1862, Pas. 1862-II-104; id. 5-7-1871, Pas. 1871-II-348; Brussel, 3-6-1869, Pas. 1870-II-1368; id. 3-4-1876, Pas. 1876-II-157). Dit was ten andere eveneens de mening van de Franse hoven en rechtbanken (cf. Trib. Chartres, 13-6-1834, Sirey 1836-2-90; Cass. Fr., 6-12-1833, S. 1837-1-49), die zelfs een tijd lang een theorie van copropriëit van kerkfabrieken en gemeenten vooropzetten (Bordeaux 6-2-1838, S. 1838-2-237; Cass. Fr. -77-1840, S. 1841-1-597), vooraleer met een arrest van 16-2-1883 (S. 1883-1-284) de zienswijze van de Belgische rechtspraak na te volgen.

Maar rechtsleer en rechtspraak zijn het evenwel eens om te verklaren dat die genationaliseerde pastorijen, indien ze aan de gemeenten werden overgemaakt, in het *privaat* domein ervan zijn gevallen (De Page, T. V., nr 803; Vauthier, op. cit., nr 225; Cass. 28-3-1878, Pas. 1878-I-1946; Brussel, 18-3-1903, Pas. 1903-II-311; Luik, 9-1-1914, Pas. 1914-III-134, bevest. Luik 25-7-1914,

Pas. 1915-16-II-46; Brussel, 14-5-1938, Pas. 1938-II-113; Luik, 6-4-1939, Pas. 1940-II-6 — *contra*: Wilkin, *Comm. Loi Communale*, ed. 1947, T. I, nr 208 die, als enige, ten onrechte beweert dat de pastorijen zouden behoren tot het publiek domein van de gemeenten). Het feit dan dat een genationaliseerde pastorij in het *privaat* domein van de gemeente is gelegd, is van het allergrootste belang vermits ze dan door een derde — in casu door de kerkfabriek — kan worden verworven, en dat alle wijzen van verkrijging daarvoor in aanmerking komen, inzonderheid de verkrijgende verjaring (*usucapio*). Art. 2227 B.W. bepaalt immers dat de Staat, de openbare instellingen en de gemeenten aan dezelfde verjaringen onderworpen zijn als de private personen, en dat ze die eveneens kunnen inroepen. En dit is, wat de pastorijen betreft, het argument waarop reeds menige kerkfabriek beroep heeft gedaan om haar eigendomsrecht ter zake te doen gelden (cf. Van Hove A., *La prescription des anciens presbytères*, in Rev. Soc. et Jur. 1922-23, p. 140).

De wetsbeschikkingen die nopens deze verkrijgende verjaring toepasselijk zijn, zijn de artikelen 2228, 2229 en 2262 van het B.W. De voorwaarden worden scherp gesteld: a) een bezit, of een quasi-bezit als eigenaar; m.a.w. het houden of genieten van de zaak met het inzicht het goed te gebruiken en voor zich te houden; b) voortdurend en onafgebroken, ongestoord, openbaar en ondubbelzinnig; c) gedurende een periode van 30 jaar.

Het verkrijgen van het bezit is het vertrekpunt, en vergt een feit dat naast de detentie ook de effectieve uitoefening van het eigendomsrecht meebrengt. En hier ligt wel de knoop van de kwestie.

Inderdaad, zoals hoger uitvoerig aangehaald, zijn de kerkfabrieken slechts ten *precainen* titel in het bezit gesteld geworden van de genationaliseerde pastorijen; m.a.w. ze hebben een bezit ter bede, en houden aldus de pastorijen voor de gemeenten die ze tot woonst verschaft van de pastoors. In die omstandigheid kan er geen verkrijgende verjaring ingeroepen worden, want wie voor een ander bezit wordt geacht dit bezit op dezelfde wijze voort te zetten (art. 2231 en 2236 B.W.), en kan geen verjaring verkrijgen in strijd met zijn titel waar hij de oorzaak en het beginsel van dit bezit voor zichzelf niet kan veranderen (art. 2240 B.W.). Het ware voor een kerkfabriek te gemakkelijk om door een eenvoudige wilsuiking van houdster eigenares van een pastorij te worden!

Bijgevolg is in de eerste plaats vereist dat de kerkfabriek van bezitster ter bede werkelijk deugdelijk bezitster *cum animo domini* wordt; en daarvoor is een *verandering van titel* (*une interversion du titre*) nodig (art. 2238 B.W.) hetzij uit een oorzaak die van een derde voortkomt, hetzij door de tegenspraak die tegen het recht van de eigenaar wordt opgeworpen. Slechts daarop voortgaande kan, na 30 jaar bezit in de voorwaarden gesteld door art. 2229 B.W., door de kerkfabriek de verkrijgende verjaring ingeroepen worden.

Komen in aanmerking, en worden door de rechtspraak beschouwd als afdoende bewijzen van deugdelijk geldig bezit met *animus domini*:

1. de vraag die, bij toepassing van het K.B. van 19-8-1817, door de kerkfabriek bij de regering werd ingediend strekkende tot de terugverkrijging of bevestiging van het rustig bezit van goederen en renten (waaronder pastorijen) welke haar in bezit werden toegewezen bij toepassing van de wet van 7 thermidor j. XI (26 Juli 1803) en de administratieve inbezittingstelling die daarop gevolgd is. (Brussel 14-5-1938, Pas. 1938-II-113). Het K. B. van 1817 waarvan gewag beval de kerkfabrieken een dergelijke gedetailleerde

aanvraag in te dienen voor alle goederen en renten die hen, volgens hun mening, dienden gerestitueerd te worden.

2. Vooral, de herhaaldelijk gestelde daden van beschikking door de kerkfabriek waardoor deze, ten aanzien en bij wete van gans de gemeente, de pastorijs als haar eigen goed heeft beschouwd en opgevorderd. Als meest typische gevallen van beschikkingsdaden stippen we aan: de verbouwingen en grote veranderingen (zijnde al dan niet verbeteringen) van een pastorijs tegen de wil in van de gemeenteraad; de openbare vervreemding van aan de pastorijs palende hovingen en ruiling van percelen grond, eigenmachtig verricht (Luik. 9-1-1914, Pas. 1914-III-134); het zelf reconstrueren van de afgebrande pastorijs en het daarmee gelijktijdig opvorderen van pachtgeld aan de in de nieuwe pastorijs geplaatste bedienaar (Luik, 14-11-1933, Jur. Cour de Liège, 1934-49).

In al die gevallen staan we immers voor materiële daden (actes matériels) die op een uitgesproken wijze gericht zijn tegen het recht van de gemeente, werkelijke eigenares van de pastorijs, en waardoor de kerkfabriek op duidelijke manier haar animus domini heeft laten kennen. Er is een dusdanige stellige tegenspraak gebeurd tegen het eigendomsrecht van de gemeente, dat het normalerwijze een conflict heeft moeten verwekken onverschillig of dit conflict zich al dan niet voordoet (Colin et Capitant, 4e ed., p. 881). Zodat we staan voor de verandering van titel, waarvan art. 2238 B.W. gewaagt, en het oorspronkelijk bezit ter bedde in hoofde van de kerkfabriek omgezet werd in een werkelijk bezit.

De aangehaalde voorbeelden van beschikkingsdaden zijn echter aan het souverain oordeel van de rechter onderworpen; het is de rechter die uitmaakt of een bepaalde daad al dan niet een verandering van titel uitmaakt.

Merk op dat, indien die tegenspraak ook nog op andere wijze kan tot uiting komen (De Page, T. V, nr 850), dit voor wat pastorijs betreft het meest zal plaats vinden door deze materiële daden gericht tegen de gemeente-eigenares.

Naast het bezitten onder de voorwaarden van art. 2229 B.W., is evenwel ook vereist dat dit bezit 30

jaar lang zou plaats hebben, onverschillig of het te goeder of kwader trouw geschiedt. Zo kan een gemeente die gedurende deze tijdsperiode haar rechten niet bevestigt zich niet beroepen op haar onwetendheid, valse interpretatie van haar recht, of nalatigheid van haar diensten of vorige mandatarissen (Luik, 6-4-1939, Pas. 1940-II-6).

Het feit echter dat de elkaar opvolgende pastoors gedurende meer dan 30 jaar de pastorijs betrokken hebben die hun door de gemeente ter beschikking werd gesteld, maakt geen verkrijgende verjaring uit van dit goed voor de kerkfabriek; integendeel, die verjaring versterkt het eigendomsrecht van de gemeente, daar de houders van dit goed alleen voor deze titel doch er niet tegenin kunnen verjaren. Tenzij er natuurlijk in hoofde van de kerkbedienaars en ten gunste van de kerkfabriek, een verandering van titel zou hebben plaats gehad. In dit geval, en in het geval dat de bedienaars de pastorijs bewonen voor de kerkfabriek — die zich als eigenares opwerpt van het goed, wijl omgekeerd de gemeente haar eigendomsrecht op de pastorijs niet kan bewijzen en het een uitgemaakte zaak is dat niet de gemeente, doch wel de kerkfabriek ermede in de woonst van de pastoor voorziet — verjaren de pastoors door 30 jarige bewoning ten gunste van de kerkfabriek (Luik, 25-7-1914, Pas. 1915-16-II-46; Damoiseaux, nr 996 in fine).

De omstandigheid anderzijds dat een pastorijs op het kadaster op naam van de gemeente ingeschreven staat, staat geenszins de verjaringsmogelijkheid in de weg waarop de kerkfabriek zich steunen kan om de eigendom van de pastorijs op te vorderen. Want die vermeldingen ten kadaster zijn zonder belang wat het eigendomsrecht van derden aangaat, die ten allen tijde de verbetering van de kadastrale legger kunnen vorderen (Luik 14-11-1933, Jur. Cour de Liège, 1934-49; id 6-4-1939, Pas. 1940-II-6). Die vermeldingen zijn hoogstens gegevens van schijnbare eigendom, maar zijn van alle kracht ontbloot daar ze alleen werden opgemaakt met een fiscaal doeleinde om de verdeling van de grondbelasting te verzekeren, doch niet om de eigendomsoverdracht aan te wijzen.

Mr. W. DELVA.

OVER DE EED EN DE VRIJHEID VAN GEWETEN

De eed is, in onze rechtspleging, de acte waarbij de getuige, onder aanroeping van de Godheid, de waarheid van zijn gezegden en de oprechtheid van zijn beweringen zal staven.

Het afleggen van de eed raakt aldus de openbare orde (Verbr. 1 Juli 1831, P. 1831, bl. 179; Decreet 20 Juli 1831; Fr. Verbr. 13 Juli 1893, D.P. 1896, 1, 505).

De aanroeping van de Godheid is substantieel en voorgeschreven op straf van nietigheid (Verbr. 22 Juni 1874, P. 1874, 1, 268; Verbr. 1893, P.P. 1896, 1, 585; Verbr. 29 Juli 1947, Rechtsk. Weekblad 1949, kol. 563).

Is niet substantieel en voorgeschreven op straf van nietigheid, de formule van de aanroeping der Godheid dewelke niet sacramenteel is (Conclusies van advocaat-generaal Faider bij arrest Verbr. 9 Sept. 1870, Pas. 1870, 1, 490).

Is niet substantieel en voorgeschreven op straf van nietigheid, de vraag van de voorzitter of getuige al dan niet bloed- of aanverwante is van beschuldigde of van de burgerlijke partij en in welke graad, en of hij niet in dienst staat van een van beiden, naar luid van artikel 317 van het Wetboek van Strafvordering

(Verbr. 13 Juli 1881, Pas. 347; Verbr. 3 Juni 1901, van nietigheid, de uiterlijke vormen van de eed, na-Pas. 280; Rechtsk. Weekblad 1948 kol. 13).

Zijn niet substantieel en voorgeschreven op straf van nietigheid de uiterlijke vormen van de eed namelijk de staande houding of het opsteken van de hand (Verbr. 18 April 1859, Pas. 1860, p. 268; Verbr. 26 Febr. 1900, Pas. 156).

Zal evenmin substantieel en voorgeschreven op straf van nietigheid zijn de verplichting opgelegd door sommige hoven en rechtbanken aan Joodse getuigen de gebruikelijke eed af te leggen met gedekt hoofd.

Meer nog: de vraag of getuige Jood is en de verplichting zich te dekken is in strijd met de openbare orde en zeker met de principes die ten grondslag liggen zowel aan burgerlijke als correctionele rechtspleging.

De eed is ontegenstreekelijk de uiting van een godsdienstige daad: de aanroeping van het Hoogste Wezen tot staving van zijn getuigenis. De formule werd echter zo breed mogelijk opgevat. De aanroeping van de Godheid is, welk ook de overtuiging van getuige zij, geenszins in strijd met de vrijheid van geweten (Verbr.

28 Mei en 25 Juni 1867, Pas. 1867, 1, 275); maar diezelfde getuige kan dan ook niet verplicht worden de uiterlijke vormen van om het even welke godsdienst aan te nemen (Grondwet art. 15).

De getuige die van Joodse godsdienst of afkomst is of eenvoudigweg een vreemd- of Joods-klinkende naam draagt wordt gewoonlijk de vraag gesteld of hij Israëliet is. Gewoonlijk wordt die vraag niet gesteld door het hof of de rechtbank; zeer dikwijls wordt ze helemaal niet gesteld maar ambtshalve opgeworpen en beantwoord door de deurwaarder die de getuige verplicht zich te dekken. Soms vergist men zich en het op- of afnemen van het hoofddekseel van de onthutste getuige geeft zeer dikwijls aanleiding tot spot waardoor noch het gerecht noch de vrijheid van geweten gediend worden, zoals zij evenmin gediend worden door het verplichten de Joodse vrouwelijke getuige zich met de handen het haar te dekken — ritus die zelfs de Joodse godsdienst niet kent.

De eed met gedekt hoofd vindt zijn oorsprong bij ons in de Koninklijke Besluiten van 4 November 1814, 9 Juni 1817 en 26 October 1818.

Het besluit van 4 November 1814 (Journal Officiel tome III, nr 104, p. 475) zegt het volgende: « Toutes les fois que dans une procédure quelconque il y aura lieu à prêter serment, il y sera procédé dans les formes usitées antérieurement à l'occupation de la Belgique par les armées françaises ».

Hiermee werd enkel bedoeld de godsdienstige formule van de eed, werd enkel beklemtoond de aanroeping van de Godheid. Deze werd buitendien enkel bedacht voor de vroegere inwoners van de Lage Landen bij de Zee.

Het ging zeker niet op in de geest van de toen overheersende ideeën der Franse Revolutie een eigenaardige verplichting op te leggen aan volwaardige schoone andersdenkende landgenoten.

Moest er enige twijfel hieromtrent bestaan zo dient er teruggegrepen naar het Koninklijk Besluit van 9 Juni 1817 (Bijvoegsel tot het Staatsblad 1817, p. 894):

« Vu la requête de la commission chargée des affaires du culte israélite tendant pour les motifs qui y sont allégués à ce qu'il nous plaise d'ordonner ... de requérir des israélites le même serment qui est prescrit pour tous les autres habitants, sauf qu'il leur soit permis de se couvrir la tête;

» Revu l'article 30 de notre arrêté du 11 décembre 1813 (dit artikel luidde: lorsque dans une affaire une partie devra prêter serment, il y sera procédé d'après les formules anciennes);

» Considérant que lorsque nous avons introduit de nouveau par l'article 30 de Notre arrêté susmentionné les formules de serment anciennement employées, nous avons entendu parler de celles qui étaient d'usage avant la réunion du ci-devant royaume de Hollande à la France, qu'il n'a pu, en conséquence entrer dans notre pensée de rétablir la formule dite du serment juif qui a été abolie à juste titre et pour les motifs les plus fondés par arrêté du 12 septembre 1808, n° 7;

» Avons trouvé bon et entendu autoriser ... que les personnes appartenant au culte israélite ne peuvent prêter le serment autrement que suivant la formule usitée pour les autres habitants sauf cependant que les israélites peuvent prêter le serment la tête couverte. »

Het besluit van 26 October 1818 (Bijvoegsel tot het Staatsblad 1818 nr 435) vult het voorgaande aan met te zeggen dat « aucune prestation du serment de la part d'individus attachés au culte israélite ne peut

avoir lieu que d'après la formule exigée de nos autres sujets, avec cette exception néanmoins que les israélites prêteront le serment ayant la tête couverte ». Ze zullen op die wijze de gebruikelijke eed afleggen, zo ze de wens hiertoe uitdrukken.

Het is in deze zin dat de rechtspraak, in de weinige gevallen die ze in dit verband had te behandelen, beslist heeft.

« Que s'il est incontestable d'une part que les juifs ne peuvent être contraints de prêter le serment avec les formalités du rite de leur religion (art. 127, 14 et 15 de la Constitution belge), il est non moins certain d'autre part qu'ils doivent être admis à le prêter suivant cette forme lorsqu'ils le demandent. (Liège 28 nov. 1885, J.T. 1886, n° 300).

Een voorziening in verbreking steunende op het feit dat de Joodse getuigen de eed blootshoofds afgelegd hadden werd verworpen. Het Hof van Verbreking zei dat het aangeduide ritueel misschien meer kracht en gewicht aan de eed hadde gegeven; maar het ritueel noudt geenszins verband met de substantie van de eed en is niet voorgeschreven op straf van nietigheid; met het afleggen van de eed op de gebruikelijke manier, hebben de getuigen alle constitutieve vormen van het wezen van de eed nageleefd. (Verbr. 8 Nov. 1847, Pas. 1847, 1, 463; in dezelfde zin: verbr. 29 Juli 1836, Pas. 1836, 296; ver. 28 juil. 1857, Pas. 1857, 1, 3/6).

Enkele andere gevallen worden nog aangehaald door de Pandectes V° Serment.

Wij besluiten.

Het staat de Joodse getuige vrij, om met zijn geweten in orde te zijn, van het hof of de rechtbank te vragen, de gebruikelijke eed te mogen afleggen met gedekt hoofd. De eed die hij echter blootshoofds zou afleggen zal eveneens rechtsgeldig zijn (Pandectes V° Serment nr 170).

Het gaat echter niet op de getuige te vragen of hij Jood is, nog minder hem ambtshalve te verplichten een hoofddekseel op te zetten. Zulke ziens- of handelswijze is strijdig met artikels 6, 14, 15 en 127 van de Grondwet en raakt dus onze openbare orde.

Voorzeker: het geldt hier een klein, bijkomstig detail dat de goede gang van het gerecht beslist niet zal belemmeren.

Ons rechtsbewustzijn wil echter dat de pleegvormen, inzonderheid deze die de vrijheid van geweten raken, overal en altijd in acht zouden genomen worden(1).

Marcel MARINOWER.

(1) Zie in dit verband de Nederlandse wet van 17 Juli 1911 (Staatsblad nr 211): Hij die ter uitvoering van een wettelijk voorschrift mondeling een eed, belofte of bevestiging moet afleggen, zal:

a) indien hij een eed aflegt, onder het opsteken van de twee voorste vingers van zijn rechterhand, uitspreken de woorden: «Zoo waarlijk helpe mij God almachtig»;

b) indien hij een belofte aflegt, uitspreken de woorden: «Dat beloof ik», indien hij een bevestiging aflegt, uitspreken de woorden: «Dat verklaar ik»;

tenzij hij aan zijn godsdienstige gezindheid den plicht ontleent den eed, de belofte, of de bevestiging op andere wijze te doen.

Vlaamse Juristen

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 29 November 1948.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-verslaggever : M. Bareel.

Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Taalgebruik in gerechtszaken. — De akte van hoger beroep moet in dezelfde taal worden gesteld als het bestreden vonnis.

De akte van hoger beroep moet worden gesteld en betekend in dezelfde taal als die, waarin het bestreden vonnis is gesteld (art. 24 der wet van 15 Juni 1835); dit is ook het geval, wanneer het vonnis a quo in een andere taal is gesteld dan bij de wet voorgescreven.

De Procureur des Konings te Tongeren t /
Fraikin C. en Lambregs A.

Gelet op het bestreden vonnis de 15 Juni 1948, gewezen door de Correctionele Rechtbank te Tongeren, zetelende in graad van hoger beroep ;

Over het eerste middel : schending van artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935, doordat het bestreden vonnis het beroep van het Openbaar Ministerie tegen een vonnis der Politierechtbank niet ontvankelijk verklaart, omdat het Openbaar Ministerie in de akte van beroep gebruik maakte van de Nederlandse taal, dan wanneer het vonnis waartegen beroep eveneens, zij het dan ook bij vergissing, in de Nederlandse taal uitgesproken werd ;

Overwegende dat het beroep door de Procureur des Konings te Tongeren in de Vlaamse taal ingediend, een vonnis bestreed door de Politierechtbank in de Vlaamse taal geveld ;

Overwegende dat luidens artikel 24 der wet van 15 Juni 1935 vóór al de rechtscolleges in hoger beroep, voor de rechtspleging de taal wordt gebruikt, waarin de bestreden beslissing is gesteld ;

Overwegende dat deze wetsbepaling ook dan toepassing vindt, wanneer de eerste rechter een andere taal gebruikte dan die welke de wet hem oplegde ; dat de procedure strekkende tot de beoordeling van de wettigheid der door de eerste rechter gebruikte taal slechts in de taal van het bestreden vonnis kan geschieden, waaruit volgt dat de akte van beroep in deze laatste taal moet worden gesteld ;

Overwegende dat het bestreden vonnis, door het beroep nietig en zonder waarde te verklaren, om reden het in de Franse taal had moeten opgesteld en betekend worden, artikel 24 der wet van 15 Juni 1935 schendt ;

Om deze redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van de Correctionele Rechtbank te Tongeren en dat melding ervan zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing ;

Veroordeelt verweerders in de kosten ;

Verwijst de zaak naar de Correctionele Rechtbank van Hasselt, zetelende in hoger beroep.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 25 October 1948.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-verslaggever : M. Vandermeirsch.

Eerste advocaat-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Motivering. — Subrogatie van de verzekeraar. — Onvoldoende motivering.

Eiseres in cassatie had in hoger beroep bij conclusie de geargumenteerde bewering gedaan, dat zij een vergoeding had uitbetaald krachtens schadeverzekering, niet krachtens personenverzekering, en derhalve ingevolge art. 22 van de wet op de verzekeringen van 11 Juni 1874, gesubrogeerd was in de rechten van de verzekerde tegen hem, die de schade veroorzaakt had.

Door bij het bestreden arrest daarop slechts te antwoorden, dat eiseres « geen vergoedingsverzekering met het slachtoffer gesloten had en alleenlijk forfaitaire sommen, en dit doende haar eigen schuld aan de erfgenamen betaald heeft », zonder de door eiseres tot staving harer bewering aangevoerde argumenten te onderzoeken en te weerleggen, heeft het Hof van Beroep zijn uitspraak onvoldoende gemotiveerd.

N. V. De Belgische Boerenbond t / Stulens encs.

Gelet op het bestreden arrest gewezen door het Hof van Beroep te Luik op 24 December 1947 ;

Overwegende dat de burgerlijke partij, Naamloze Vennootschap, Belgische Boerenbond, alleen voorziening heeft ingesteld tegen de bestreden beslissing ;

Over het enig middel van verbreking : schending van de artikelen 97 der Grondwet, 163, 195, 211 van het Wetboek van Rechtspleging in strafzaken, 3 en 4 van de wet van 17 April 1878 ; 1101, 1121, 1134, 1165, 1317, 1319, 1320 van het Burgerlijk Wetboek en van artikel 22 van de wet van 11 Juni 1874 over de verzekeringen, doordat het bestreden arrest de burgerlijke vordering van de benadeelde partij, Weduwe Lowet, aannemende, de burgerlijke vordering niet ontvankelijk voor de boetstraffelijke rechtbanken verklaart, die door eiseres in cassatie vervolgd was krachtens de door artikel 22 der wet over de verzekeringen van 11 Juli 1874 voorziene subrogatie om reden dat « zij dat recht ook niet vindt in artikel 22 der wet over de verzekeringen van 11 Juni 1874, daar zij geen vergoedingsverzekering met het slachtoffer gesloten had en alleenlijk forfaitaire sommen, en dit doende, zijn eigen schuld aan de erfgenamen betaald heeft, zodat er geen spraak kan zijn van indeplaatsstelling », 1) wat onverstaanbaar is en met een gebrek aan motivering gelijkstaat, 2) wat in elk geval, de door eiseres in haar besluiten opgeworpen middel en stelsel geenszins beantwoordt, dan wanneer eiseres in de door haar in hoger beroep genomen besluiten, beweerde en deed gelden dat « de eerste rechter eenvoudig beweerd heeft, zonder een enkele overweging of bewijs aan te halen dat het aangegane verzekeringscontract een verzekering van personen daarstelt ; dat, hier integendeel met het boven aangehaalde arrest van Brussel van 8 Mei 1942 mag gezegd worden dat moet worden uitgemaakt of de vergoedingen een forfaitair karakter (personen-

verzekering), of een indemnitaair karakter (vergoedings- of schadeverzekering) hebben, dat het daarom van belang is vast te stellen dat geen enkel der vergoedingen bestaat uit vaste forfaitaire sommen vooraf door de polis bepaald, ongeacht de werkelijke schade; dat, integendeel, de verschillende vergoedingen berekend zijn volgens de werkelijke schade, het loon van het slachtoffer, ouderdom van het slachtoffer en de weduwe, getal en ouderdom der kinderen enz... en de evenredige berekeningen voorzien door de wet op de arbeidsongevallen »;

Overwegende dat, in de loop ener strafvervolg ingeleid tegen verweerder Stulens wegens onvrijwillige doding op de persoon van Lowet Raphaël, echtgenoot van verweester, weduwe Lowet-Cuyppers, aangelegster zich voor de Correctionele Rechtbank te Tongeren, burgerlijke partij heeft gesteld, en tegenover verweerder Stulens terugbetaling heeft gevorderd van de vergoedingen die zij aan verweester, weduwe Lowet-Cuyppers, had uitgekeerd in uitvoering ener verzekeringsovereenkomst die zij met de werkgever van het slachtoffer had gesloten;

Overwegende dat de Correctionele Rechtbank aangelegster's vordering als niet ontvankelijk en ongegrond heeft afgewezen, om reden dat « de uitbetaling niet werd gedaan in uitvoering van de wet op de arbeidsongevallen en dat buiten twijfel is dat het aangegane verzekeringscontract een verzekering van personen daargestelt »;

Overwegende dat aangelegster tegen deze beslissing hoger beroep heeft ingesteld, en in de besluiten die zij nam voor de rechter in hoger beroep, na te hebben toegegeven dat de door haar uitbetaalde sommen niet waren uitgekeerd in uitvoering van de wet op de arbeidsongevallen, zij nochtans uitdrukkelijk heeft opgeworpen « dat geen enkel der vergoedingen bestaat uit vaste forfaitaire sommen vooraf door de polis bepaald, ongeacht de werkelijke schade », dat « zij berekend zijn volgens de werkelijke schade, het loon van het slachtoffer, ouderdom van slachtoffer en weduwe, getal en ouderdom der kinderen enz... en de evenredige berekeningen voorzien door de wet op de arbeidsongevallen »; dat zij daaruit afleidde dat de verzekering, die zij had afgesloten, wel degelijk een vergoedings- of schadeverzekering is en niet een personenverzekering, dat zij derhalve, krachtens artikel 22 van de wet van 11 Juni 1874 over de verzekeringen, wettelijk in de rechten en rechtsvorderingen van haar verzekerde tegenover de dader van de schade, was getreden en aldus gerechtigd was zich burgerlijke partij te stellen in de loop van de strafvervolg ingeleid tegenover deze was ingesteld, om van hem terugbetaling te bekomen der door haar uitgekeerde vergoedingen;

Overwegende dat, waar het bestreden arrest, antwoordend op aangelegster's besluiten, zich vergenoegt met te verklaren dat aangelegster « geen vergoedingsverzekering met het slachtoffer gesloten had en alleenlijk forfaitaire sommen, en dit doende haar eigen schuld aan de erfgenamen betaald heeft », en de vordering aldus niet ontvankelijk is, zonder het middel verder te onderzoeken en te weerleggen waaruit aangelegster de niet forfaitaire aard van de in de verzekeringsovereenkomst bedongen vergoedingen trachtte af te leiden, het in gebreke is gebleven aangelegster's besluiten behoorlijk te beantwoorden en de wetsbepaling heeft geschonden van het artikel 97 der Grondwet;

Overwegende dat het middel aldus gegrond is;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest waar het aangelegster's vordering tegen verweerder Stulens niet ontvankelijk heeft verklaard voor de Correctionele Rechtbank;

Beveelt dat het onderhavig arrest zal worden overgeschreven op de registers van het Hof van Beroep te Luik en dat melding ervan zal gemaakt worden op de kant der vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder Stulens tot de kosten;

Verwijst de zaak aldus beperkt naar het Hof van Beroep te Brussel.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 18 November 1948.

Eerste voorzitter : M. Soenens.

Raadsheer-verslaggever : M. de Cocquéau des Mottes.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Pleiter : Mr. Veldekens.

Huur en verhuur (wet van 31 Juli 1947). — Bevoegdheid van de voorzitter in kortgeding ingevolge art. 42, par. I. — Betekenis van het woord « huurder » in dit artikel.

Art. 42, par. I van de wet van 31 Juli 1947 is in algemene bewoordingen gesteld; het is van toepassing op alle gevallen, waarin de ontruiming bevolen is, behalve wanneer zulks geschied is op grond van wanprestatie van de huurder. Het vindt dus ook toepassing, wanneer de huurder het genot heeft van het gehuurde, niet krachtens een nog in werking zijnde huurovereenkomst doch ook ingevolge een overeenkomstig de wet verleende verlenging.

Onder « huurder » in voornoemd artikel 42, par. I wordt medebegrepen hij, die na beëindiging van het huurcontract, overeenkomstig de bepalingen van het buitengewoon huurrecht het genot van het gehuurde is blijven behouden. (Zie in die zin de interpretatieve wet van 30 Mei 1947).

Tyssen Alida t / Wwe Van Suetendael.

Gelet op het bevelschrift op zestien September negentienhonderd zeven en veertig gewezen door de Heer Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg, zetende te Antwerpen in kort geding;

Over het enig middel : schending van artikelen 1, 3, 4, 36, 41 en bijzonderlijk art. 42, par. 1 en 43 van de wet van 31 Juli 1947, art. 1 van de wet van 12 Mei 1947 en het enig artikel van de wet van 30 Mei 1947, houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur, en van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden bevel verklaart dat de wet van 31 Juli 1947 enkel van toepassing is op regelmatig bestaande en in voege zijnde huurovereenkomsten en dat bijgevolg aangelegster niet meer in de omstandigheden verkeerde om deze wet te kunnen inroepen, als wanneer de wet uitdrukkelijk aan de voorzitter van de rechtbank het recht verleent de ontruiming uit te stellen en uitspraak te doen wat zulks betreft overeenkomstig de nieuwe wet, in de gevallen waarin een nog niet ten uitvoer gebrachte beslissing ingetreden is, waartegen niet in beroep kan gekomen worden wat de grond betreft, welke ontruiming gelast dus in gevallen waarin geen huurovereenkomst meer regelmatig bestaat en in voege is;

Overwegende dat artikel 42, par. 1 van de wet d.d. 31 Juli 1947 beschikt dat, indien een bevel tot ontruiming is tussengekomen om enige andere oorzaak

dan het niet-naleven van de verplichtingen van de huurder, deze kan verzet aantekenen bij de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg;

Overwegende dat, volgens het bestreden bevelschrift, die bepaling slechts van toepassing zou zijn op de in werking zijnde huurovereenkomsten en dat, aldus, aanlegster, die het goed slechts bezet krachtens een uitspel, dat haar voor de ontruiming werd toegestaan, gezegde bepaling niet zou kunnen invoeren;

Overwegende dat dergelijke interpretatie aan bedoelde bepaling alle draagwijdte ontnemt; dat het inderdaad onbetwistbaar is dat, indien een bevel tot ontruiming werd verleend, het is omdat de huurovereenkomst ten einde is hetzij door het verval van de termijn, hetzij krachtens een beslissing van het gerecht;

Overwegende dat de wet in algemene woorden is opgesteld, dat ze geen onderscheid maakt tussen in werking zijnde en vervallen huurovereenkomsten; dat zij alle gevallen insluit waarin de ontruiming bevolen werd, behalve wanneer die maatregel genomen werd wegens de handelingen van de huurder die in gebreke gebleven is zijn verplichtingen na te leven;

Overwegende dat door huurder dient verstaan te worden de bezetter van wie de huurovereenkomst ten einde is; dat de wet van 30 Mei 1947, art. 1 der wet van 12 Mei 1947 in die zin geïnterpreteerd heeft;

Overwegende dat uit die overwegingen blijkt dat het bestreden bevelschrift de in het middel aangeduide bepalingen geschonden heeft.

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden bevelschrift;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen en dat melding ervan zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, zetelende in kort geding.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 12 Januari 1949.

Voorzitter : M. Heyse.

Raadsheren : M.M. Poupez de Kettenis de Hollaeken en Rutsaert.

Advocaat-generaal : M. Van den Eynde de Rivieren.

Pleiers : Mrs. De Baeck en Heinz.

Legaat met ongeoorloofde oorzaak. — Ongeoorloofde betrekkingen van de cūjus met de vrouw die bij zijn testament als algemene legataris is aangesteld. — Nietigheid.

Wanneer uit de omstandigheden blijkt, dat ongeoorloofde betrekkingen van de erfflater met de vrouw, die hij bij testament als algemene legataris aanstelt, de beweegreden tot deze uiterste wilsbeschikking geweest is, is deze laatste nietig.

J... t / S... en cs.

Gezien het op 13 Maart 1947 ingesteld beroep tegen een vonnis van 10 Januari 1947 der Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen;

Overwegende dat dit beroep als ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat de eis van beroepen er toe strekt de beschikking nietig te horen verklaren, waarbij beroepster « tot enige en algehele legatarisse werd aangesteld » ;

Overwegende dat beroepen de nietigheid van het legaat wegens onzedelijke oorzaak invoeren, gezien gezegde oorzaak in de ongeoorloofde betrekkingen gelegen is, welke beroepster vóór, op, en na het tijdstip van de opmaking van het testament met de erfflater onderhield;

Overwegende dat beroepster deze betrekkingen in haar besluiten niet loochent, doch het legaat doet doorgaan als beloning voor de aan de decūjus tijdens zijn ziekte toegediende zorgen;

Overwegende dat, uit de elementen van het onderzoek voor het Hof gedaan, en afgezien van de gegevens van het door de eerste rechter bevolen en reeds gehouden enkwest voortspruit ;

1) dat beroepster rond April 1944 met de afluivige is gaan wonen, dewelke op 29 Juli 1944 het testament opmaakte, dat het besproken legaat bevat, en op 27 December 1944 overleed;

2) dat zij bij de decūjus verbleef ten tijde van het testament;

3) dat laatstgenoemde in goede verhouding blijkt te zijn gebleven met zijn familieleden, thans beroepen, gezien deze laatsten, of althans één van hen, aan beroepster zijn dank betuigde voor de aan de zieke verleende zorgen;

Overwegende dat het testament opgemaakt werd korte tijd na het gaan inwonen van beroepster bij de erfflater; dat het benoemen en aanstellen tot enige en algehele legatarisse een beschikking is, die door hare aard en hare omvang niet in evenredigheid is met een beloning of bezoldiging van de bedoelde verzorging; dat klaarblijkelijk de ongeoorloofde betrekkingen in de oorzaak van het legaat betrokken zijn; dat dit laatste dienvolgens nietig is;

Overwegende dat de door de eerste rechter bevolen onderzoeksmaatregel als overbodig voorkomt; dat in hunne besluiten beroepen aanvragen te horen zeggen voor recht dat het bewijs geleverd is van de onzedelijke oorzaak van het testament; dat op deze vraag — die als ontvankelijk en gegrond voorkomt — kan worden ingegaan zonder rekening te houden met het door de eerste rechter bevolen en door beroepen reeds gehouden getuigenverhoor;

Overwegende dat beroepen weliswaar voorafgaandelijk de bevestiging aanvragen van het vonnis a quo, dat het getuigenbewijs toelaat, doch dat dit beschikend gedeelte van hunne besluiten in verband moet worden gesteld met de voorafgaande beschouwingen; dat het aldus klaar blijkt dat de bevestiging van het vonnis slechts aangevraagd wordt voor zoveel het getuigenbewijs nodig mocht blijken.

Om deze redenen :

Het Hof, recht doende op tegenspraak,

Gezien artikel 24 der wet van 15 Juni 1935 waarvan toepassing werd gedaan,

Ontvangt het beroep van de partij Evrard, verklaart het ongegrond.

Recht doende op het tegenberoep, door de partij Dries (erfgenamen S.) in hun besluiten van 30 November 1947 ingesteld, ontvangt dit tegenberoep, doet het vonnis a quo te niet, in zover het toegelaten heeft de aangestipte feiten te bewijzen door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, en de kosten heeft voorbehouden.

Wijzigende, verklaart nietig, wegens onzedelijke oorzaak, de beschikking van 29 Juli 1944, waarbij beroepster tot enige en algehele legatarisse werd aangesteld; verleent akte aan beroepen van het in hun

eis uitgedrukte voorbehoud van hun rechten betreffende het terugvorderen van gelden, effecten of voorwerpen, die achtergehouden zouden zijn.

Veroordeelt beroepster tot de kosten van beide aanleggen.

NOOT: Vgl. De Page, T. VIII (vol. I), nr 84 en vooral noot 1 op blz. 144 in fine; Kluyskens, De Schenkingen en Testamenten, nr 34.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 3 Juni 1948.

Voorzitter: M. Schilling.

Rechter: MM. De Preter en Deripaincel.

O. M.: M. Verhoeven.

Pleiters: Mrs Vanderhought en Deine.

Ontkenning van de wettigheid van een kind. — Echtgenoot gedetineerd. — Afwezigheid in de zin van de artt. 312 en 316 B.W.

De opsluiting van de man in een gevangenis of in een andere strafinrichting staat gelijk met de door de wet vereiste afwezigheid.

In beginsel moet aangenomen worden, dat een gedetineerde geen gelegenheid heeft tot seksuele gemeenschap met zijn echtgenote; beweert deze, dat zij wel een zodanige gemeenschap heeft gehad, dan rust de bewijslast daaromtrent op haar.

Ook t.a.v. de in art. 316 B.W. bepaalde termijn moet een gedetineerde, d.i. een van de samenleving afgezonderde persoon, gelijkgesteld worden met een afwezige en met iemand, voor wie de geboorte van een kind verborgen is gehouden.

O...t. D. C....

Overwegende dat verweerster de niet-ontvankelijkheid van de huidige vordering opwerpt, aanvocrende dat aanlegger de termijn, voorzien bij art 316 B.Wb. heeft laten verstrijken, vooraleer hij tot de ontkenning deed overgaan; dat zij inderdaad aanleggers afwezigheid, zoals deze verstaan wordt in art 316 B.Wb., ontkent en er bovendien aan toevoegt dat deze laatste regelmatig haar bezoek ontvangen heeft tijdens haar zwangerschap;

Overwegende nochtans dat een opsluiting in een gevangenis of een andere strafinrichting, zoals de na-oorlogse periode deze in het leven geroepen heeft, gelijk staat met een niet-aanwezig zijn, wat in feite vereist wordt door de wetgever; dat weliswaar verweerster voorhoudt haar echtgenoot meermalen bezocht te hebben tijdens zijn gevangenzitting, doch zich verschuilt achter verzegde algemeen bekende onregelmatigheden, welke zich in zulke centra's zouden voorgedaan hebben, om hieruit te besluiten dat zij ook gemeenschap met haar echtgenoot heeft kunnen hebben tijdens de periode der verwekking van het kind;

Overwegende dat, wat ook de misbruiken kunnen geweest zijn welke zich in sommige strafinrichtingen zouden voorgedaan hebben, het principieel moet aanvaard worden dat een gedetineerde geen gelegenheid tot gemeenschap met zijn vrouw krijgt, en dat waar zo iets toch moest geschied zijn, het de vrouw behoort de uitzondering op deze regel te bewijzen;

Overwegende dat verweerster, verre van hieromtrent enig gegeven te verstrekken in dezelfde vaagheid volhardt als daar, waar ze aanstipt in zwangere toe-

stand haar man bezocht te hebben, en te bewijzen vraagt dat tijdens diezelfde zwangerschap aanlegger in contact bleef met zijn zusters, en zij bij de geboorte van het kind het bezoek één dezer zusters ontving; dat deze feiten, al werden zij bewezen, enerzijds nog niet zouden uitmaken dat aanlegger de zwangerschap kon merken, — dat zijn zusters hem hierover gesproken hadden, en dat één hunner, na de geboorte van het kind Walter, onverwijld dit nieuws aan haar broeder zou overgemaakt hebben; en anderzijds dat het principieel « pater is est, quem nuptiae demonstrant » hiermede zijn toepassing zou krijgen;

Overwegende dat uit de ambtelijke bescheiden blijkt dat aanlegger sinds 12 September 1944 onafgebroken in arresthuizen vertoefd heeft en verweerster hem voor het laatste bezocht heeft op 1 December 1946, wanneer het kind geboren is op 29 April 1947, zodat het voor de hand ligt dat aanlegger geen gemeenschap heeft kunnen hebben met zijn echtgenote ten tijde van de verwekking van het kind, en dat deze laatste er zich wel voor gehoeft heeft de eerste tekenen harer zwangerschap door aanlegger te doen opmerken;

Overwegende dat, wat de termijn der ontkenning aangaat, moet aangenomen worden dat een opgeslotene, dus uit de samenleving afgezonderde, niet even gemakkelijk als een vrij burger, kennis krijgen kan van de gebeurtenissen, welke hem aanbelangen, en hij dan ook desaan gaande dient gelijkgesteld met diegene, welke afwezig is of wien de geboorte verborgen werd gehouden;

Overwegende dienvolgens dat de vordering tijdig ingesteld werd, ontvankelijk en gegrond is;

Om deze redenen, de Rechtbank, gehoord in openbare zitting van 20 Mei 1948, het eensluidend advies in de Nederlandse taal, van de heer J. Verhoeven, Substituut van de Procureur des Konings;

Na erover beraadslaagd te hebben;

Rechtdoende bij tegenspraak;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend;

Verklaart de eis van aanlegger ontvankelijk en gegrond....

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

16 October 1948.

Voorzitter: M. Matthys.

Rechts: M. Rollier en Janssens.

Pleiters: Mrs Vermynen (Antwerpen) en Piret.

Burgerlijke vennootschap. — Hoe wordt het bestaan ener burgerlijke vennootschap bewezen?

Het bestaan ener burgerlijke vennootschap kan slechts bewezen worden door een schriftelijke akte (art. 1834 B.W., dat een herhaling is van art. 1341 B.W. voor een bijzonder contract).

Het proces-verbaal van verhoor op feiten en vraagpunten is in casu een geschrift dat uitgaat van de verhoorde partij tegen wie de vordering gedaan wordt, en dus als begin van bewijs door geschrift geldt, indien de daarin voorkomende antwoorden het bestaan van de beweerdde vennootschap waarschijnlijk maken, zodat alsdan bewijs door getuigen is toegelaten (art. 1347 B.W.).

De Schrijver t./ Goosens.

Overwegende dat L. De Schrijver, tuinbouwkundig-ingenieur is, en in 1943 in aanraking kwam met

verweerder J. Goosens, wonende op het landbouwbedrijf « Hof ter Voorde » te St Pauwels;

Overwegende dat aanlegger stelt, dat partijen een mondelinge overeenkomst van maatschap sloten, ingevolge dewelke partijen zich verbonden om in vennootschap een boomkwekerij uit te baten op gronden van het Hof ter Voorde; dat partijen samenwerken tot einde 1945; wanneer J. Goosens plots weigerde aanlegger nog langer toegang te verlenen tot de uitbating;

Overwegende dat de eis, ingeleid door L. De Schrijver bij exploit van deurwaarder Coquyt, te Dendermonde, d.d. 19 April 1946, strekt tot :

1°) Ontbinding van deze vennootschap ten nadele van verweerder;

2°) Vereffening en verdeling derzelfde en

3°) betaling ener schadevergoeding groot 250.000 fr., daar verweerder aan deze vennootschap eenzijdig ten ontijde en te kwader trouw een einde heeft gesteld;

Overwegende dat verweerder daarop antwoordt dat tussen partijen nooit een overeenkomst van maatschap werd afgesloten;

Overwegende dat kwestieuze vennootschap — indien men haar bestaan als bewezen aanziet — een burgerlijke vennootschap zou zijn; dat volgens art. 1834 W., dat eenvoudig herinnert aan art. 1341 B.W., een schriftelijk bewijs van deze maatschap moet worden voorgebracht of althans een begin van schriftelijk bewijs (art. 1347 B.W.).

Overwegende dat de rechtbank bij vonnis d.d. 2 Januari 1947 aan eiser toestond verweerder te laten ondervragen op vraagpunten en artikelen; dat dit onderhoor op één Januari 1947 werd gehouden.

Overwegende dat G. Goosens kwestieuze maatschap in dit verhoor op feiten en vraagpunten ten volle ontkent;

Overwegende echter dat het P.V. van onderhoor op feiten en vraagpunten een geschrift is, dat uitgaat van verweerder en dus als begin van schriftelijk bewijs geldt, indien de bestanddelen er van de beeerde vennootschap waarschijnlijk maken;

Overwegende dat verweerder in dat proces-verbaal toegeeft dat aanlegger onder meer 7.200 kweekstammen heeft laten komen van zijn eigen kwekerij, zonder dat daarvoor tot nog toe iets werd betaald; dat aanlegger voor 2 ½ jaren werkzaamheden geen enkele vergoeding heeft opgestreken; dat aanlegger recht had op de helft van de winst;

Overwegende dat een dergelijk bedrijf na meerdere jaren volop rendecr en de winst bezwaarlijk jaarlijks kan worden berekend, zoals verweerder het zelf uitlegt in zijn antwoord nr 10 van het verhoor;

Overwegende dat deze elementen van het verhoor kwestieuze maatschap niet bewijzen doch dergelijk kontrakt toch als voldoende aanneembaar en mogelijk doet voorkomen om aanlegger toe te laten kwestieuze kontrakt te bewijzen door getuigen (art. 1347 B.W.).

Om deze redenen, de Rechtbank, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, laat aan aanlegger toe te bewijzen door alle middelen van rechte, getuigen inbegrepen :

1°) dat partijen in 1943 een overeenkomst van maatschap sloten, ingevolge dewelke zij zich verbonden in vennootschap een boomkwekerij uit te baten;

2°) dat ingevolge die overeenkomst verweerder Goosens het gebruik der nodige gronden ter beschikking der vennootschap moest stellen en dat aanlegger De Schrijver zijn technische kennis, zijn betrekkingen

zo voor wat betreft de afzet der producten inbegrepen;

3°) dat de onkosten en winsten in twee gelijke delen zouden verdeeld worden;

Tegenbewijs als naar recht; enz.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

2e Kamer. — 25 Juni 1948.

Voorzitter : M. Vandenbussche.

Rechters : M.M. Claeys en Lefevere de ten Hove.

Pleiters : Mrs Wauters en Kervyn de Marcke ten Driessche.

Pacht. — Opzegging. — De in art. 2 van het wetsbesluit van 2 October 1946 bepaalde termijn is een « dies ad quem ». — Betekenis van de uitdrukking « zelf in bedrijf nemen ».

De in art. 2 van het wetsbesluit van 2 October 1946 bepaalde termijn voor de betekening van de opzegging ener pachtovereenkomst door de eigenaar en van de kennisgeving van diens bedoeling om zelf het verpachte goed in gebruik te nemen, is een « dies ad quem » en niet een « dies a quo ». Immers, door het bepalen van deze termijn heeft de wetgever willen bereiken, dat de pachter zo vroeg mogelijk zou in kennis worden gesteld van de bedoeling van de verpachter.

Met de uitdrukking « zelf in bedrijf nemen » heeft de wetgever bedoeld, dat de eigenaar het bedrijf metterdaad zelf moet uitoefenen onder eigen leiding; niet is voldoende, dat hij zulks zou overlaten aan derden, zij het voor zijn rekening.

Van Compennolle t./ Vanderhaeghen en Blomme.

Overwegende dat het beroep tijdig werd aangekend, regelmatig is in de vorm en ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat de beroepenen eigenaars zijn van percelen zaailand, weide en bos, welke zij op 15 September 1935 verpachtten aan beroeper;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis hoofdzakeijk strekt tot de geldigverklaring van opzegging door beroepenen betekend en uitdrijving van beroeper; dat beroeper bij tegeneis de som van 30.900 fr. vorderde wegens naar zijn bewering te veel betaalde pacht;

Overwegende dat de heer Vrederechter de hoofdeis inwilligde en de tegeneis afwees; dat beroepenen beroeper deden uitzetten in April 1948;

Overwegende dat beroepenen aan beroeper opzegging van pacht betekenden op 4 September 1945 tegen 1 Oktober 1947; dat zij op 6 September 1946 de gegeven opzegging bevestigden bij nieuw deurwaardersexploot en tevens aanvulden met de melding van hun inzicht zelf het goed in gebruik te nemen;

Overwegende dat beroeper ten onrechte de geldigheid der opzegging betwist om reden dat de notificatie voor eigen gebruik werd gedaan op 6 September 1946 en niet tussen 2 Oktober en 25 Oktober 1946;

Dat, zelfs afgezien van de gegronde overwegingen van de eerste Rechter, hier voor herhaald aangezien, het klaarblijkelijk is dat in artikel 2 van de Besluit-Wet van 2 Oktober 1946 voor bewuste notificatie enkel een « dies ad quem » en niet een « dies a quo » werd voorzien; dat immers de wetgever enkel heeft beoogd bij het bepalen van deze termijn dat de pachters zo vroeg mogelijk zouden verwittigd worden van het

inzicht van de verpachter en geweten hebben waaraan zich te houden;

Overwegende dat beroeper verder beweert dat het uitgedrukt inzicht van beroepenen om het goed zelf te gebruiken fictief zou zijn en zekere feiten aanbiedt te bewijzen, welke, naar zijn bewering, het bedrog van beroepenen zou bewijzen;

Overwegende dat niet betwist wordt dat de pachter ontvankelijk is het fictief karakter van het uitgedrukt voornemen voor eigen gebruik te bewijzen;

Overwegende dat de overwegingen van beroeper en zijn aanbod van bewijs alleen strekken tot het bewijs, dat beroepenen het goed zouden verpacht hebben aan een zekere Jonckhere, die het trouwens sedert de uitvoering van het vonnis in April 1948 reeds zou uitbaten;

Overwegende dat om de doelmatigheid van de beweringen van beroeper te beoordelen, rekening dient gehouden te worden met de omstandigheid, dat beroepenen te Tielt over geen woongelegenheden beschikken en nog steeds verblijven te Boesinge op meer dan 40 Kilom. afstand van hun eigendom;

Dat deze omstandigheid niet van aard is om hun alle mogelijkheid te ontnemen een einde te stellen aan de pacht over hun eigendom, bijaldien zij het voornemen zouden hebben de nodige maatregelen te nemen om zelf daadwerkelijk bezit te nemen van het goed en dit onder hunne leiding en verantwoordelijkheid zelf uit te baten;

Dat echter dient gezegd, in tegenstrijd met zekere rechtspraak, dat het « eigen gebruik », bedoeld door de wetgever, zich niet mag beperken zoals beroepenen in ondergeschikte orde beweren, tot de uitbating op hun risicos door de tussenpersoon of beheerder;

Dat de Wetgever door de mogelijkheid te voorzien voor de verpachter een einde te stellen aan de pacht om het goed « zelf in bedrijf te nemen » een daadwerkelijke uitbating door de eigenaar onder zijn eigen leiding heeft beoogd en niet een uitbating gedaan door een tussenpersoon of gerant voor rekening van de eigenaar;

Dat de wetgever het belang van de eigenaar boven dat van de pachter heeft beschermd niet om aan de eigenaar toe te laten een groter opbrengst van zijn eigendom te bekomen maar enkel om hem toe te laten zelf het beroep van landbouwer uit te oefenen, zoals trouwens de wettelijke uitdrukking « in bedrijf » te nemen aanwijst;

Dat, met andere woorden, de Wetgever niet het doel gehad heeft de zuivere financiële belangen van de eigenaar te dienen door hem toe te laten bij middel van een overeenkomst met een nieuwe verbruiker, van een andere juridische aard dan de landpacht, een meerdere opbrengst van zijn eigendom, op zijn risico wel is waar, te bekomen; dat, overigens, de mogelijkheid voor de eigenaar bij tussenpersonen of gerant, het goed na uitzetting van de pachter uit te baten, de deur zou openlaten voor talrijke misbruiken, het recht dat de wetgever voorziet voor de uitgezette pachter om schadevergoeding te bekomen, indien de eigenaar binnen de zes maanden het goed niet zelf in bedrijf neemt, denkbeeldig maken zou, vermits het steeds aan eigenaar en nieuwe gebruiker mogelijk zou zijn zonder enige controle te beweren dat de gebruiker slechts uitbaat ten behoeve van de eigenaar;

(Het overige zonder belang.)

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere besluiten als ongegrond verwerpende, wijzende op tegenspraak en in hoger

beroep, verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn bestanddelen, met dien verstande dat als schadevergoeding wegens laattijdige ontruiming in April 1948, enkel verschuldigd is de som van 1.000 fr.;

Verwijst beroeper tot de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

20 Januari 1949.

Voorzitter : M. Frère.

Rechters : M.M. Vermeiren en Strauven.

Pleiters : Mrs. Thoné en Janssen.

Aansprakelijkheid van politiek delinquent jegens de staat. — Geen stoffelijke, alleen zedelijke schade.

Wanneer niet bewezen is, dat de staat ingevolge de gedragingen van een politiek delinquent grotere uitgaven heeft moeten doen om de vijand te overwinnen, heeft hij geen stoffelijke schade geleden.

Doordat de delinquent de faam van de nationale « volksgemeenschap » heeft aangetast, heeft de staat wel zedelijke schade geleden. Gezien de geringheid dezer schade wordt in casu de schadevergoeding bepaald op 1 frank.

Belgische staat (Min. van Financiën) t / Merken W.

Overwegende dat de eis strekt verweerder te horen veroordelen in een schadevergoeding van 50.000 frank wegens het stoffelijk en zedelijk nadeel door verweerder aan de Belgische staat berokkend tijdens de bezettingsperiode;

Overwegende dat verweerder door een in kracht van gewijsde getreden vonnis van de Krijgsraad van Tongeren, d.d. 20 Mei 1946 verwezen werd in een straf van twee jaren gevangenis, uit hoofde van propaganda geleid te hebben voor de vijand als afdelingsleider van het VNV, te Kleine Spouwen.

Overwegende dat wel blijkt uit de stukken van de strafbundel aan de Rechtbank voorgelegd dat de gedragingen en handelwijze van verweerder als VNV afdelingsleider in zijn dorp, hoe laakbaar en verkeerd ze ook waren, toch niet van aard geweest zijn om een belangrijke schade aan de Belgische staat te veroorzaken, derwijze dat hierdoor aanlegger stoffelijk geleden zou hebben en tot grotere uitgaven genoodzaakt werd om de vijand te overwinnen;

Overwegende nochtans dat de handelingen van verweerder eerder op zedelijk gebied aan aanlegger schade berokkend hebben door de faam van de nationale volksgemeenschap aangetast te hebben, doch dat deze toegebrachte schade, gezien haar gering karakter, door geen aanzienlijke schadeloosstelling dient vergoed te worden, en het hieronder bepaalde bedrag aanlegger voldoende zal vergoeden;

Om deze redenen :

De Rechtbank, uitspraak doende in openbare zitting en tegensprekelijk;

Verklaart de eis ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond;

Veroordeelt verweerder om aan aanlegger te betalen om hogervermelde redenen de som van 1 frank ten titel van schadevergoeding samen met de gerechtelijke intresten en de kosten.

NOOT : Vgl. Hof van Beroep te Brussel, 24 November 1948, R.W. 1948-1949, 624.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN1e Kamer *ter.* — 22 November 1948.

Voorzitter : M. Swennen.

Rechters : M.M. Ceulemans en Van der Haegen.

O.M. : M. Van Eeckhoudt.

Pleiter : Mr. De Fleurquin.

Epuratie. — Opheffing van het verval van rechten, van rechtswege ingetreden krachtens art. I, lid I, van het wetsbesluit van 19 September 1945.

Verlies van rechtswege van de rechten, opgesomd in art. I, lid 1 van het wetsbesluit van 19 September 1945 betreffende de epuratie in zake burgertrouw, door een typiste bij het provinciaal bestuur, ambtshalve ontslagen op grond van haar houding tegenover de vijand gedurende de bezetting.

Verzoek om opheffing van dit verval krachtens art. 15, lid 3 van de epuratielwet van 14 Juni 1948, toegestaan op grond van de overweging, dat zulke opheffing billijk is in de gevallen, waarin ten laste van de betrokkene geen feiten bewezen zijn als bedoeld in de artt. 2 en 3 van die wet, die aanleiding hadden kunnen geven tot plaatsing op de auditoriale epuratielijst. Immers, daar de nieuwe epuratielwet een verval van rechtswege niet meer kent, zou er anders een niet te rechtvaardigen onderscheid bestaan tussen de voor en de na de in werkingtreding dier wet uit hun functie ontzette personen.

Verbeelen, H. J.

Overwegende dat verzoekster op 21 Januari 1946 op de lijst van de Heer Krijgsauditeur werd gebracht wegens lidmaatschap V.N.V.V. maar bij vonnis dezer Rechtbank dd. 6 Maart 1948 de schrapping van deze lijst bevolen werd.

Overwegende dat verzoekster bovendien van rechtswege vervallen is van de rechten vermeld in al. 1, art. 1 van de besluitwet van 19 September 1945, ingevolge hare afstelling als typiste bij de provinciale technische dienst;

Overwegende dat dit verval van rechtwege niet meer voorzien is door de wet van 14 Juni 1948, waarvan art. 1 enkel bepaalt dat de afgezette ambtenaar of mandataris kan vervallen verklaard worden, levenslang of voor een tijd, geheel of ten dele, van de bij art. 123 sexies van het wetboek van strafrecht voorziene rechten.

Dat weliswaar art. 15 van dezelfde wet bepaalt dat de vervallenverklaringen die krachtens art. 1 van de Besluitwet van 19 September 1945 werden opgelopen, behouden blijven; dat het echter billijk is gebruik te maken van het recht van opheffing voorzien door al. 3 van zelfde art. 15 in de gevallen waarin ten laste van verzoeker geen feiten bewezen zijn, die onder toepassing vallen van art. 2 en 3 van de wet en die bijgevolg de inschrijving van de verzoeker op de lijst van de Heer Krijgsauditeur hadden kunnen verrechtvaardigen, dat anders er een niet gerechtvaardigd onderscheid zou bestaan tussen de uit hun ambt, mandaat of functie ontzeten van voor en na de wet van 14 Juni 1948.

Dat in onderhavig geval geen zulke feiten ten laste van verzoekster bewezen zijn;

Om deze redenen :

De Rechtbank, recht doende op tegenspraak, verklaart het verzoek ontvankelijk;

Verklaart het verzoek gegrond;

Zegt voor recht dat verzoekster volledig ontheven wordt van alle vervallenverklaring van rechten ten haren laste opgelegd;

Legt de kosten ten laste van de Staat.

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-teenstaande verzet of hoger beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

15 September 1948.

Voorzitter : M. De Groote.

Rechters : M.M. Van de Velde en De Maesschalck.

Pleiters : Mrs. Van Werveke, Drappier, Kerckhove en Tahon.

1. Dagvaarding. — Strekking van de bij art. 61, 1° Rv. voorgeschreven vermeldingen.

2. Gehuwde vrouw. — Maritale machtiging niet vereist voor het verschijnen van de vrouw in een geding tussen echtgenoten. — Oproeping van de man voor de Raadkamer.

1. De bij art. 61, 1° Rv. voorgeschreven vermeldingen in de dagvaarding hebben slechts ten doel alle twijfel omtrent de identiteit van de eiser uit te sluiten, zowel voor de tegenpartij als voor de rechtbank. Of hieraan voldaan is, staat ter beoordeling van de rechter.

2. In gedaanten tussen echtgenoten heeft de vrouw de machtiging van haar man niet nodig om in rechten te verschijnen. Art. 361 Rv. mist dienvolgens in dit geval toepassing.

Uit art. 219 in verband met art. 223 b B.W. blijkt, dat de vrouw haar man niet rechtstreeks voor de Raadkamer behoeft te dagvaarden; de oproeping van de man kan door de Rechtbank ambtshalve worden bevolen.

Cambier t / Crucke.

Overwegende dat de eis strekt tot machtiging van handeldrijven van eiseres en tot nietigverklaring van de willekeurige intrekking van deze machtiging tot handeldrijven vanwege verweerder ;

Overwegende dat verweerder daartegen oppert de onontvankelijkheid van den eis enerzijds wegens het niet opgeven in het inleidend exploit van het feitelijk verblijf van eiseres, en anderzijds wegens niet naleving door eiseres van de rechtspleging voorzien bij de artikelen 361 en volgende Wb. van Burg. Rechtspl.

Overwegende dat verweerder verder als gronden tot intrekking van de machtiging tot handeldrijven aanvoert de tussen partijen hangende procedure tot echtscheiding, gevolgd door een tijdelijke verzoeningsperiode, binnen dewelke eiseres de handelsexploitatie aan de zorgen van verweerder zou overgelaten hebben, waarna eiseres haar wettelijke woonst definitief zou verlaten hebben;

Overwegende dat de vermeldingen voorzien bij art. 61/1 Wetb. Burg. Rechtspl. slechts tot doel hebben alle twijfel nopens de identiteit van aanlegger zowel voor de tegenpartij als voor de rechtbank uit te sluiten; dat de rechtbank op soevereine wijze beoordeelt of de termen van het exploit desaangaande volstaan (Verbr. 20 Nov. 1941, Pas. 1941, I, 433); dat terzake alle twijfel op dit punt uitgesloten is;

Overwegende dat de wet van 20 Juli 1932 ter inleiding van haar enig artikel bepaalt dat alle beschikkingen van hoofdstuk VI, Titel V, boek I, burg.

Wetb. vervangen zijn door de tekst die het voorwerp uitmaakt van bedoelde wet;

Overwegende dat art. 861 Wb. Burg. Rechtspl. ter zake geen tocpassing vindt; dat, zo deze bepaling betrekking heeft op het verlenen der maritale machtiging aan de gehuwde vrouw om in rechte te treden, zij evenwel, luidens art. 216/2° Burg. Wetb. gewijzigd door bovenvermelde wet van 20 Juli 1932, deze machtiging niet meer behoeft bij geschillen tussen echtgenoten;

Overwegende dat de wet, wanneer zij bepaalt dat de betwistingen tussen de echtgenoten ter raadkamer zullen besproken worden, het doel nastreeft enerzijds een verzoeking tussen hen te bewerken, en anderzijds een behandeling der zaak in 't openbaar te vermijden, rekening gehouden met de hoedanigheid der partijen, dat trouwens de raadkamer slechts een afdeling uitmaakt van éénzelfde rechtbank;

Overwegende anderzijds dat uit de samengeschatte bepalingen der artikelen 219 en 223b Burg. Wetb. niet blijkt, dat het in litigieus geval aan de vrouw hoort haar man rechtstreeks voor de Raadkamer te dagvaarden; dat wel integendeel art. 223b slechts ervan gewag maakt dat de vrouw zich tot de bevoegde rechtbank kan wenden, terwijl art. 219 bepaalt dat de man dient gehoord of behoorlijk ter Raadkamer opgeroepen; dat dienvolgens deze laatste maatregel door de rechtbank ambtshalve kan worden bevolen.

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle verdere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond, althans niet ontvankelijk, van de hand wijzende;

Alvorens ten gronde te beslissen, beveelt aan verweerder in persoon ter Raadkamer te verschijnen om er te worden gehoord nopens de redenen door hem aangevoerd tot het intrekken der machtiging tot handeldrijven destijds aan aanlegster, zijne echtgenote, verleend;

Stelt daartoe enz.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN zetelende in graad van beroep.

10e kamer — 26 November 1948.

Voorzitter : M. Moorkens.
Pleiters : Mrs. Dieryck en Smets.

Verkeer. — Voorrang.

Behoudt de voerder, die de hoofdbaan volgt of van rechts komt, prioriteit indien hij een stilstaande tram voorbijrijdt ?

O. M. en V. S. t/ V. V. S.

Aangezien het beroep regelmatig is;

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte heeft aangenomen dat tweede betichte de tram links mocht voorsteken daar het vaststaat dat de tram zoëven tot stilstand was gekomen aan een regelmatige halte wanneer het voorbijsteken, in dergelijke omstandigheden uitdrukkelijk verboden is door art. 39 van de wegcode;

Overwegende dat er bijgevolg wettelijk zich in casu geen voorrangskwestie kan stellen; dat eerste betichte geen verwijt kan treffen en dat hij dus dient vrijgesproken te worden;

Overwegende dat het feit B lastens tweede betichte bewezen is gebleven en de eerste rechter de tweede betichte alreeds heeft vrijgesproken voor het feit C;

Om deze redenen :

Aanvaardt de Rechtbank het beroep en er op rechtdoende tegensprekelijk, bekrachtigt het bestreden vonnis op strafrechtelijk gebied tegenover tweede betichte, en het vonnis wijzigende voor wat eerste betichte betreft, spreekt eerste betichte vrij en stelt hem buiten zake zonder kosten;

Veroordeelt tweede betichte tot de kosten van beide gedingen belopende die van het eerste vonnis op 45 frank en die van beroep op 178 frank;

En rechtdoende op de eis der burgerlijke partijen, wijzigt eveneens het bestreden vonnis;

..... (zonder belang).

NOOT : De bondige motivering van het vonnis dat een einde stelt aan een twistpunt in rechte, dient enigszins toegelicht.

Appellant werd door de eerste rechter veroordeeld op grond van art. 55 der wegcode omdat hij op een kruising verzuimd had de doorgang vrij te laten aan de weggebruiker die van rechts kwam.

Geintimeerde werd ook veroordeeld op grond van art. 29, 4° omdat hij verzuimd had op een kruising de rechterzijde van de rijweg te houden.

Elk der betichten werd verantwoordelijk gesteld voor de helft der schade.

De eerste rechter nam dus aan dat de weggebruiker die aan een kruispunt een stilstaande tram links voorstak, steeds bleef genieten van zijn voorrang op gans de breedte der baan.

De Rechtbank in beroep nam aan dat de vraag anders diende gesteld.

Toepassing doende van het beginsel gehuldigd door het Hof van Cassatie in het arrest van 1 Maart 1948 (Pas. 1948-1-137) beslist de Rechtbank dat geen betwisting van voorrang kan bestaan tussen de weggebruiker die van links het kruispunt bereikt en de weggebruiker die, alhoewel van rechts komend, zijn weg niet regelmatig vervolgde en het kruispunt slechts kon bereiken in overtreding met een bepaling van de wegcode, nl. art. 39.

A.D.

ARBITRAGE

BEURS VOOR DIAMANTHANDEL TE ANTWERPEN

9 April 1947

Rechtskundig adviseur : Mr Gunzburg.

1. **Commissiehandel. — Usances van de Antwerpse diamanthandel.**

2. **Bewijs. — Vrijwillige teruggave van commissie-briefje.**

1. *Het behoort tot de usances van de Antwerpse diamanthandel, dat, bij het in commissie geven van goederen, in het commissiebriefje, naast het aantal stenen en het gewicht ook de prijs vermeld wordt.*

2. *Uit de vrijwillige teruggave van het commissie-briefje, tegen betaling van een bepaald bedrag, spruit het vermoeden voort, dat de verkoop werd goedgekeurd en dat de schuldenaar bevrijd is. (B.W. art. 1282)*

Edel t / Kahan.

Mr Edel heeft in November 1946 aan Mr Kahan een partij ruwe diamant in commissie toevertrouwd; Mr Edel beweert dat deze goederen mochten verkocht worden mits de prijs van 60.000 fr.; Mr Kahan heeft deze partij verkocht mits de som van 46.200 fr.; Mr Edel eist het verschil, zijnde 13.800 frank;

Een scheidsrechterlijk compromis werd ondertekend door beide partijen welke verschenen voor de scheidsrechters te Antwerpen op 2 April 1947;

Partijen hebben hunne wederzijdse rechten uiteengezet, waarna de scheidsrechters, na te vergeefs gepoogd te hebben een minnelijke overeenkomst tot stand te brengen, hebben beraadslaagd en de volgende beslissing in eerste aanleg hebben uitgesproken;

Aangezien het blijkt dat tegen de usances van de Antwerpse Diamanthandel in, de aanlegger de goederen heeft toevertrouwd tegen een commissiebriefje waarop wel het aantal stenen en het gewicht vermeld werden, echter zonder vermelding van de prijs;

dat de verweerder beweert enige dagen later een bod te hebben gebracht van fr. 46.200 welk bedrag een week of twee later door hem werd betaald;

Aangezien de aanlegger betwist een bod ontvangen te hebben en beweert dat de verweerder hem vóór het voldongen feit van de verkoop heeft gesteld;

dat de aanlegger nochtans bekend de verweerder tegen betaling van fr. 46.200 het commissiebriefje te hebben terug gegeven;

dat hieruit het vermoeden spruit dat de aanlegger de verkoop heeft goedgekeurd en dat dit vermoeden door geen enkel element wordt tegengesproken, omzomeer dat de aanlegger verscheidene maanden heeft gewacht alvorens de terugbetaling van de thans gevorderde fr. 13.800 te eisen;

Aangezien in deze omstandigheden de aanlegger de gegrondheid van zijn eis niet heeft bewezen;

Om deze redenen :

Uitsprekende bij eenparigheid van stemmen verklaren de Scheidsrechters de aanlegger af te wijzen van zijn eis en veroordelen hem tot de kosten,

ARBITRAGE

BEURS VOOR DIAMANTHANDEL TE ANTWERPEN

(Scheidsrechterlijke commissie zetelend in beroep)

30 April 1947.

Rechtskundig adviseur : Mr. P. Speyer.

1. Aansprakelijkheid. — Verkoop door commissionair zonder de verkoper van de aangeboden prijs op de hoogte te stellen.
2. B.wijs. — Vrijwillige teruggave van de oorspronkelijke onderhandse titel.

1. De commissionair begaat een fout, wanneer hij de goederen, die hij zonder bepaling van prijsvoorwaarden in commissie ontvangen heeft, verkoopt, zonder

vooraf de verkoper van de aangeboden prijs op de hoogte te stellen. (B.W. art. 1147)

2. De vrijwillige teruggave door de schuldeiser aan de schuldenaar van de oorspronkelijke onderhandse titel bewijst de bevrijding van de schuldenaar. Deze bevrijding betreft echter alleen het object in de titel vermeld en de vrijwillige teruggave van de titel betekent niet, dat de schuldeiser van zijn eventueel recht op schadevergoeding wegens fouten begaan door de schuldenaar afstand zou gedaan hebben. Bij de toepassing van art. 1282 B.W. moet steeds naar de draagwijdte van de bevrijding van de schuldenaar worden gezocht. (B.W. art. 1282)

Edel t./ Kahan.

Gezien de scheidsrechterlijke beslissing tussen partijen op 9 April 1946 in eerste aanleg uitgesproken;

Overwegende dat partijen een compromis hebben getekend, waarbij zij hun geschil opnieuw onderwerpen aan een college samengesteld uit de ondergetekende scheidsrechters, ditmaal zetelende in beroep en beslissende in laatste aanleg, volgens de reglementen van de Beurs voor Diamanthandel;

Gehoord de partijen in hunne mondelinge uiteenzettingen ter zitting van 23 April 1947;

Overwegende, dat de oorspronkelijke eis strekt tot de veroordeling van beroepene aan beroeper te betalen een som van 13.800 fr.; dat deze som het verschil zou zijn tussen de waarde van een partij diamanten door beroeper aan beroepene in commissie gegeven, hetzij 60.000 fr., en de prijs waaraan laatstgenoemde ze, buiten het weten van de eerste, beweerd verkocht te hebben, hetzij 46.200 fr.;

Overwegende, dat beroepene de ontvangst van de kwestieuze partij niet ontkent; dat hij beweert opdracht te hebben gekregen de goederen aan de beste prijs te verkopen, terwijl beroeper met klem betoogt dat een minimum prijs van 60.000 fr. werd vastgesteld;

Overwegende, dat het tegen elke usance van de diamanthandel is, goederen in commissie te geven zonder bepaling van prijsvoorwaarden; dat de uitleg van beroepene dus als weinig waarschijnlijk voorkomt; dat zelfs ware de goederen hem zonder onderrichtingen toevertrouwd geweest, de elementaire handelsgebruiken hem verplichtten beroeper van de aangeboden prijs op de hoogte stellen alvorens tot de definitieve verkoop over te gaan, hetgeen hij niet deed;

Overwegende, dat beroepene aldus een fout beging indien hij de diamanten buiten elke raadpleging van beroeper voor 46.200 fr. verkocht; dat deze fout nog klaarblijkelijk is daar hij ter zitting toegeeft te hebben geweten — o.a. van zekere heer Bochner — dat de waarde van de diamanten 60.000 fr. bereikte; dat deze waarde trouwens vaststaat, vermits door beroepene niet ontkend wordt dat de diamanten kort voor de feiten bij een credietinstelling gedeponneerd waren als pand van een lening van 60.000 fr.;

Overwegende, dat het blijkt dat de schade van beroeper, geleden ingevolge de fout van beroepene, wel degelijk het verschil tussen de waarde van 60.000 fr. en de beweerde verkoopprijs van 46.200 fr.

is; dat de eerste rechters nochtans niet meenden beroepene tot herstel van deze schade te moeten veroordelen, omdat beroeper aan beroepene het door hem afgetekend commissiebriefje teruggaf; dat de eerste rechters hierin een vermoeden zagen dat beroeper de prijs van 46.200 fr. had aanvaard en aan verdere vorderingen verzaakte;

Overwegende, dat de eerste rechters alzo hoogst waarschijnlijk de regel indachtig waren van artikel 1282 van het Burgerlijk Wetboek, volgens dewelke de vrijwillige teruggave door de schuldeiser aan de schuldenaar van de titel, de bevrijding van deze laatste bewijst;

Overwegende, dat deze regel alleen slaat op het object in de titel vermeld; dat in het commissie-briefje het object de diamanten waren; dat beroeper inderdaad slecht zou gekomen zijn indien hij de goederen had teruggeëist na het briefje te hebben teruggegeven; dat deze teruggave hem echter niet berooft van zijn recht op schadevergoeding voor de fout van beroepene; dat dit laatste recht buiten het kader van het briefje valt en de teruggave ervan hierop geen invloed heeft;

Overwegende, dat zelfs bij toepassing van artikel 1282 steeds naar de interpretatie van de draagwijdte van de bevrijding van de schuldenaar wordt gezocht; dat in het huidige geval beroeper door het weergeven van het briefje zich ontegensprekelijk neerlegde bij het feit zelf van de verkoop; dat zijn gebaar nochtans geen afstand van enig ander recht inhield; dat zijn houding gemakkelijk kan uitgelegd worden door het feit dat beroepene zeer begrijpelijk de 46.200 fr. niet wou uitbetalen alvorens het briefje terug te hebben en beroeper even begrijpelijk angstig was minstens onmiddellijk dit geld in handen te hebben; dat de aanvaarding van het geld om deze redenen evenmin als een verzaking aan enig recht kan worden uitgelegd;

Overwegende dus, dat beroeper zijn volledig recht op herstel van de geleden schade heeft behouden;

Om deze redenen:

Het Scheidsrechterlijk College, zetelende in ben in laatste aanleg; ontvangt het beroep en verklaart het gegrond;

doet de bestreden beslissing te niet; en opnieuw rechtdoende over de oorspronkelijke eis, veroordeelt, enz.

NOOT: De vrijwillige teruggave door de schuldeiser aan de schuldenaar van de oorspronkelijke onderhandse titel bewijst de bevrijding van de schuldenaar (artikel 1282 B.W.).

Artikel 1282 B.W. schept een vermoeden juris et de jure van bevrijding. Maar in zeer uitzonderlijke gevallen dient de draagwijdte van het gebaar van de schuldenaar onderzocht te worden. Dit zal zich vooral voordoen in het geval van solidaire schuldenaren. Was het de wil van de schuldeiser alle schuldenaren te bevrijden of slechts hem aan wie de titel werd weergegeven? (De Page, T. III, nr 686.)

Met de teruggave van de titel ontstaat een vermoeden van kwijtschelding van schuld. De rechter moet bepalen welke schuld kwijtgescholden werd. Eenmaal deze schuld bepaald, kan op het vermoeden van kwijtschelding niet teruggekomen worden, vermits dit vermoeden juris et de jure is.

Het aan de Beroepscommissie voorgelegd geval was belangwekkend, omdat de vraag gesteld werd of de schuldeiser met de teruggave van de titel, samen met zijn recht op invordering van de in de titel beschreven schuld, ook afstand van zijn recht op schadevergoeding had gedaan.

Om tot de oplossing van dit vraagstuk te komen moest de commissie de bedoeling van de schuldeiser ontleden en de schuld, waarvoor kwijtschelding werd gegeven, nader bepalen. De commissie meende dat de bepaling van artikel 1282 restrictief moest geïnterpreteerd worden, daar in zake afstand van recht het vermoeden uitzondering is. Zij besliste dus dat de schuldeiser zijn recht op invordering van de in de titel beschreven schuld verloren had, maar geenszins zijn recht op schadevergoeding. (Zie een analogische redenering in een arrest van Brussel van 23 October 1828, Pas. 302, waarin bepaald wordt dat de titel een volledig bewijs moet geven van de schuldvordering, waarvan afstand gedaan wordt.)

P. Sp.

BIBLIOGRAPHIE

VAN LENNEP, R., **Geneeskundige aansprakelijkheid. Rechtsleer en rechtspraak.** — Antwerpen, Uitgeversmaatschappij N. V. Standaard-Boekhandel, 1949; 50 fr.

Op een zeer keurige manier heeft de N.V. Standaard-Boekhandel een brochure uitgegeven, die geschreven werd door Mr R. van Lennep en die de geneeskundige aansprakelijkheid bestudeert zo volgens de beginselen der rechtsleer als volgens de richtlijnen, die door de jurisprudentie worden verstrekt.

Het eerste deel (pp. 3-16) behandelt de burgerlijke aansprakelijkheid in de geneeskundige beroepen. Hierbij wordt er door de auteur op gewezen dat deze aangelegenheid uitsluitend berust op de gemeenrechtelijke en algemene beginselen nopens de verantwoordelijkheid, zoals die door de Code Napoléon geformuleerd zijn.

De grondslag der verantwoordelijkheid van de geneesheren is de geneeskundige fout, d.i. de algemeen menselijke fout voorzien van een bijzonder aspect. Dat bijzonder aspect resulteert uit het feit dat de geneeskundige wetenschap niet op exhaustieve manier al de vraagstukken oplost, die de praktijk stelt.

De schrijver stelt vervolgens het probleem der verantwoordelijkheid van de geneesheren in verband met de diagnose en de verlating van zieken, alsmede met de toestemming tot behandeling, de heelkundige tussenkomst en de narcose, die allen zeer speciale en delicate rechtskwesties doen oprijzen.

Bijzonder belangwekkend zijn de regelen, die de ontlasting der verantwoordelijkheid beheersen. Deze kwestie houdt nauw verband met de toestemming tot behandeling, die als het ware een ontlasting van verantwoordelijkheid insluit. Meestendeels wordt een uitdrukkelijke ontlasting als ongeldig beschouwd.

De persoonlijke fout der geneesheren wordt dan verder onderzocht ten aanzien der therapeutische vruchtafdrijving, der esthetische chirurgie, van het beroepsgeheim en der geneeskundige getuigschriften. In dit opzicht dient vermeld dat het hopeloos karakter der ziekte de zware vergissing in het voorschrift niet gevolgd maakt.

Uiteindelijk wordt er door de auteur de aandacht

op gevestigd dat de beoefenaar van een geneeskundig beroep burgerlijk aansprakelijk is voor de fouten van zijn assistenten, ondergeschikten en dgl. Hiermede geldt also ten aanzien der geneesheren de algemene theorie der aansprakelijkheid voor derden.

Het tweede deel (pp. 17-53) der brochure behelst de jurisprudentie, die de geneeskundige aansprakelijkheid heeft behandeld. Dit verzamelwerk is van groot belang voor de praktijk omdat in feite de rechtspraak de enige kenbron is van het leerstuk der aansprakelijkheid in de geneeskunde.

De rechtspraak werd samengevat onder alfabetisch gerangschikte slagwoorden, zodanig dat de opzoeking ervan in ruime mate vergemakkelijkt wordt. Opvallend is hierbij dat de Nederlands-talige jurisprudentie slechts sporadisch aanwezig is: vermoedelijk is ze praktisch nooit gepubliceerd geworden.

Voor de jurist uit de praktijk is de brochure van Mr van Lennep zeer verdienstelijk. Ze is een bondige samenvatting der juridische beginselen en een nuttige verzameling van voorgaanden, waardoor menigvuldige en tijdrovende opzoekingen in zeer verspreide werken gemakkelijk kunnen vermeden worden.

Het valt te betreuren, wat de verzamelde jurisprudentie aangaat, dat de woordelijke citaten uit vonnissen en arresten grotendeels werden geweid en vervangen zijn door de samenvattingen en notas, die de publicatie der vonnissen en arresten voorafgaan. Die samenvattingen zijn vaak onnauwkeurig.

Raymond Jacobs.

John Webster SPARGO: Juridical Folklore in England.
Illustrated by the cucking-stool. Duke University Publications, Durham, North Carolina (U.S.A.), 1944, VI en 164 p.

De rechtsgeschiedenis en de volkskunde hebben gedeeltelijk de zelfde stof te bewerken en gedeeltelijk dezelfde problemen op te lossen. Zeden en recht, volksgebruik en rechtsgewoonten zijn in de vóórgeschiedenis niet te scheiden, en ook in onze tijd hebben zij veel met elkaar te doen. Het gemeenschapsleven weerspiegelt zich immers in het recht en het recht geeft aan het gemeenschapsleven op zijn beurt vaste vormen. Tussen rechtsgeschiedenis en volkskunde bestaan derhalve zeer innige betrekkingen. De volksverlevring, de rechtssagen, de legende, de volksvertelsels, de rechtsskluchten, de volksliederen en de rechtspreekwoorden — behorende tot de studie van de folkloristen — zijn voor de rechtshistoricus even belangrijk.

Het is de Franse geleerde Emiel Jobbé-Duval, die in zijn beroemd werd *Les idées primitives dans la Bretagne contemporaine. Essais de folklore juridique et d'histoire générale du droit* (2e uitg. Parijs, 1920), het eerst de benaming «juridieke folklore» heeft gebruikt. Sedertdien is zij zowat in alle talen overgenomen geworden. Op dit terrein hebben de Zwitserse geleerde, prof. Hans Fehr (Bern) en de Duitser Freiherr Eberhard von Künsberg (Heidelberg) (met zijn «Rechtliche Volkskunde», Halle, 1936) gedurende de laatste jaren de meeste verdiensten gehad.

De huidige hoogleraar aan de Northwestern University (U.S.A.), John Webster Spargo, bekend anglist-philoloog — vooral als Chaucer en Shakespeare specialist — heeft deze benaming eveneens overgenomen als hoofdtitel van een belangwekkende en sterk gedocumenteerde studie over de schupstoel. Hoewel deze studie in 1944 reeds is verschenen, verdient zij

toch nog aan de aandacht der Belgische en Nederlandse rechtshistorici te wordenesignaleerd.

In bovengenoemde studie, die tezelfdertijd vier verschillende terreinen bestrijkt, de rechtsgeschiedenis, de folklore, de philologie en zelfs de cultuurhistorie, onderzoekt prof. Spargo het probleem van de schupstoel van in de klassieke en de Germaanse tijd over de Middeleeuwen tot in de Renaissance.

Tijdens zijn verblijf in Engeland en op het Europees Continent in 1927, 1930-1931 en 1936-1937, zocht Spargo naar het ontstaan van de toepassing van de schupstoel als strafinstrument. Dientengevolge heeft hij, met een verbluffende taal-, bronnen- en literatuurkennis, de voornaamste keuren en gerechtelijke praktijkboeken van Engeland, Schotland, Duitsland, Noord-Nederland, Frankrijk en Italië gedepouilleerd. Eens heeft hij er ook een Zuid-Nederlands geval bijgehaald: te Ieper werd in 1531 een hervallen overspelige vrouw in een waterput gedompeld (p. 95). Dit heeft Spargo gevonden in *Le Nouveau Coutumier Général*, uitgegeven door A. Bourdot de Richebourg (Parijs, 1724, 1, 2e dl., p. 827: *Les Loix, Coustumes... d'Ipre*). In de Zuidelijke Nederlanden had Spargo echter nog veel meer gevallen kunnen vinden: deze straf was hier immers zeer verbreid; dit heeft Prof. P. Bonenfant nog voor enkele jaren zo overtuigend aangetoond voor Brussel in zijn studie: «*Le marais Saint Jean, ou l'on noyait les adultères*», in de «*Annales de la Société royale d'Archéologie de Bruxelles, Mémoires, rapports et documents*» (t. 46, 1942-1934, p. 221-258).

Spargo is tot het besluit gekomen, dat de aanwending van de schupstoel oorspronkelijk in verband stond met de opvatting der overheden om de overtreders van de gebruiken op de maten en de gewichten in een weegschaal te straffen. Hij geeft dan een indrukwekkende reeks gevallen aan van het gebruik van de schupstoel als straf voor de brouwers van slecht bier, voor bakkers die valse maten gebruikten, voor warenvervalsers, voor ontuchtige en scheldende vrouwen. De wet en het volk hebben in de loop der tijden de toepassing van deze straf aan de schelders voorbehouden. Spargo verklaart dit uit het feit dat de tong van de schelders, van de scheldende vrouwen in Engeland, van de vloekers in Frankrijk en Italië werd aangezien als een vuur, dat het lichaam verbrandde en dat dit daarom in koud water moest worden ondergedompeld om het vuur zodoende te blussen.

Een zeer gedetailleerde woordindex en een opvallende variantenlijst van het woord schupstoel in 21 verschillende talen, besluiten deze rijk gedocumenteerd rechtshistorische studie.

L. Th. Maes.

KUNST UND RECHT. Festgabe für HANS FEHR.
 (Arbeiten zur Rechtssoziologie und Rechtsgeschichte. — Herausgegeben Franz Beyerle und Karl S. Bader, Bd. I) C. F. Müller Verlag, Karlsruhe, 1948, 236 p.

Professor Hans Fehr, thans ere-hoogleraar te Bern, en destijds (vóór 1933) achtereenvolgens hoogleraar te Jena, Leipzig en Heidelberg, de auteur van «*Deutsche Rechtsgeschichte*», «*Das Recht im Bilde*», «*Das Recht in der Dichtung*», «*Die Dichtung im Recht*», en zovele andere merkwaardige rechtshistorische studies, heeft volgens Heinrich Mitteis, in zijn «*Vom Lebenswert der Rechtsgeschichte*» (Weimar 1947): «den Ruf mehr Geistesgeschichte in der Rechtsgeschichte erhoben» te hebben en heeft in zijn werken steeds sterk

de nadruk gelegd op het innig verband van het recht met de aanverwante wetenschappen, vooral met de kunst en de literatuur.

Ter gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag hebben thans enkele Zwitserse en Duitse vrienden en bewonderaars hem een feestbundel aangeboden, onder het motto «Kunst und Recht», omdat dit een motief is dat de jubilaris zou nauw aan het hart ligt.

In een diepgaande theoretische studie, getiteld «Gesunkenes Rechtsgut» wijst K. S. Bader op de begripsontwikkeling en de terminologie van de «Rechtliche Volkskunde» of de «juridieke folklore» (p. 7-25).

Professor Franz Beyerle onderzoekt dan van uit een rechtshistorisch standpunt het bekende gedicht «Der Arme Heinrich» (waarover Gerhart Hauptmann zijn beroemd drama schreef) van de Zwitsers-Duitse minnezanger Hartmann von Aue (1168-1210), vooral als bron voor de kennis van het middeleeuwse standrecht. Hij weerlegt hier vooral zekere opvattingen daaromtrent van Schulte, o.m. deze waarin beweerd wordt dat Aue een sage van een der voorvaders van zijn heer te Eglisau aan de Rijn in Zwitsers Schwabenland zou behandeld hebben (p. 27-46).

De bijdrage van Hermann Blaese: «Schillers Staats- und Rechtsdenken» tracht de ware opvattingen over staat en rechts van de grote Duitse vrijheidsdichter te benaderen, vooral daar hij door het nationaal-socialistische Duitsland zo dikwijls werd misbruikt voor propagandadoeleinden (p. 47-70).

Uit Otto Gönnerwein's merkwaardig gedocumenteerd stuk over «Die Anfänge des kommunalen Baurechts» blijkt o.m. duidelijk dat de twintigeeuwse urbanisatievoorschriften, welke het bouwrecht beperken, steunen op historische gronden, en dat de wettelijke voorschriften en verplichtingen omtrent het brandgevaar, de gemene muren, het «licht»-recht, de afwatering en zo meer, punten zijn die ook in de Middeleeuwen gedetailleerd gereguleerd waren. Het is een mooie bijdrage tot de kennis van het oude zaken- en gemeenterecht (p. 71-134).

De uitgevers hebben het goede gedacht gehad een te Stockholm in 1939 gehouden, maar ongepubliceerd gebleven referaat van de betreunde Heidelberger Professor Eberhard Frhr von Künsberg, als een laatste groet aan zijn vriend, te publiceren over een onderwerp, dat beide geleerden zeer verbond: «Vergleichende Rechtsarchäologie» (p. 135-141).

De hoofdbrok van het Album leverde echter de eveneens reeds overleden veelbelovende Kieler rechtshistoricus Eug. Wohlhaupter, die de figuur van de Züricher secretaris van het Kantonbestuur, Gottfried Keller (1819-1890) ontleedt als «Dichterjurist». Zoals men weet geldt Keller, naast C. F. Meyer, voor de grootste dichter van Zwitserland. Achtereenvolgens heeft Wohlhaupter nu de betrekkingen onderzocht van «recht en politiek» op Keller's levensweg, waarna hij het motief van «Recht en Staat» nagaat in Keller's

novellen, romans (vooral in «Grüner Heinrich») en gedichten (p. 143-219).

De bekende Zwitserse Dürerkenner, Thomas Württemberger, besluit dan de reeks bijdragen met een fijne studie over «Recht und Gerechtigkeit in der Kunst Albert Dürers» (p. 221-235).

Deze zeven opstellen vormen een belangrijke bijdrage tot de kennis van het probleem der verhoudingen, welke bestaan tussen kunst, literatuur en recht, een probleem, waarover de «jugendfrische Siebziger» Hans Fehr een nieuw boek heeft klaar gemaakt.

L. Th. Maes.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, afl. 6 van 5 Februari 1949.

Mr. J. R. Stellinga, Bedrijfsorganisatie. — Prof. Mr. Dr. G. Van Den Bergh, Principiis obsta. — Ir. M. Cohen, De bewijslast bij inbreuk op octrooien voor werkwijzen. — Mr. M. V. Polak, De procedure-commissie van het Amerikaanse Huis van Aafgevaardigden. — Mr. F. B. De Haan, De termen «franco» en «ongefrankeerd» in de overeenkomst. — Mr. E. Brongersma, Wat is Facisme? — Mr. E. W. Catz, Repliek referendum-gedachte Advocatenwet.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie, 5 Februari 1949, nr. 4072.

Mr. G. J. Scholten, De onrechtmatige overheidsdaad. — Mr. L. E. H. Rutten, De zakelijke overeenkomst, m.o. Prof. J. C. Van Oven. — Dr. Mr. S. Greebel, Het wetsontwerp aangaande vermiste personen en het erfrecht tot vermisten.

Tijdschrift voor Notarissen, nr 1 Januari 1949.

J. Ronse, Het fideicommiss de residuo. — Rechtspraak.

Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeidsrechten, nr 7.

Callewaert R., Le reçu pour solde de tout compte. — Rechtspraak.

Journal des Tribunaux, nr 3797 van 6 Februari 1949.

Schöller L., Le Droit au service de la Paix. — Degroodt S., Les déchéances prévues par l'arrête-loi du 6 mai 1944.

Revue Pratique du Notariat Belge, nr 2312.

Renauld J. G. Donations.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"